

Latviešu valoda un literatūra

Augstākais mācību satura apguves līmenis

Centralizētā eksāmena programma

Saturs

1. Centralizētā eksāmena mērķis un adresāts	1
2. Vērtēšanas saturs	1
2.1. Sasniedzamo rezultātu veids un grupa	2
2.2. Satura modulis	4
2.3. Izziņas darbības līmenis	5
3. Eksāmena darba uzbūve	5
4. Nepieciešamo resursu nodrošinājums	7
5. Vērtēšanas kārtība un kritēriji	7
6. Palīg līdzekļi, kurus atļauts izmantot eksāmena laikā	8
Pielikumi	9
1. pielikums 2. daļa (tekstveide) Tekstu analīze	9

1. Centralizētā eksāmena mērķis un adresāts

Centralizētā eksāmena (turpmāk – eksāmens) mērķis ir novērtēt skolēnu sniegumu atbilstoši Ministru kabineta 2019. gada 3. septembra noteikumu Nr. 416 “Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem” (turpmāk – standarts) 2. pielikumam “Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti valodu mācību jomā. I. Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti latviešu valodā” un 4. pielikumam “Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomā” augstākajā mācību satura apguves līmenī, identificēt un izvērtēt, cik lielā mērā ir apgūti plānotie sasniedzamie rezultāti (turpmāk – SR).

Eksāmena adresāts – skolēni, kuri ir apguvuši latviešu valodas mācību jomas (valodu joma) un kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas sasniedzamos rezultātus augstākajā mācību satura apguves līmenī (standarta 2. pielikums).

2. Vērtēšanas saturs

Valsts pārbaudes darba vērtēšanas saturs raksturots trīs kategorijās:

- 1) sasniedzamo rezultātu veids un grupa;
- 2) satura modulis;
- 3) izziņas darbības līmenis.

2.1. Sasniedzamo rezultātu veids un grupa

Skolēnam plānotie sasniedzamie rezultāti ir apkopoti šādos SR veidos:

- zināšanas un izpratne;
- prasmju grupas;
- zināšanu, izpratnes un prasmju kombinācija;
- ieradumi.

Katram SR veidam ir norādītas SR grupas, kuras aptver standartā noteikto mācību saturu un tiek vērtētas eksāmenā (1. tabula).

Zināšanu un teksta izpratnes daļā tiek pārbaudīta skolēna izpratne par dažādiem latviešu valodas paveidiem un funkcionālajiem stiliem, tiem raksturīgajām pazīmēm un tipiskajiem izteiksmes līdzekļiem, to mijiedarbību un izpausmi tekstā, kā arī zināšanas par daudzveidīgiem kultūras faktiem (tekstiem), kultūras zīmēm un simboliem, kas raksturo dažādus kultūrvēsturiskos periodus un reģionus. Eksāmena uzdevumos tiek pārbaudīta arī skolēna izpratne par analizējamā teksta tēmas aktualitāti, nolūku un iedarbīgumu, teksta struktūru un kompozīciju, žanriskajām īpatnībām un specifiskajiem valodas līdzekļiem, kas raksturo autora individuālo stilu.

Prasmju apguvi raksturo SR grupas – argumentēšana un valodas kvalitāte. Argumentēšanā tiek vērtēta skolēna prasme formulēt skaidrus un precīzus apgalvojumus, pierādīt tos ar precīziem, pamatotiem un iederīgiem pierādījumiem, kā arī formulēt pamatotus, argumentētus secinājumus, regulējot savu lingvistisko uzvedību. Tiek vērtēta arī prasme precīzi lietot jomas terminoloģiju. Otrā prasmju grupa ir valodas kvalitāte, kurā tiek pārbaudīta skolēna prasme veidot leksiski, gramatiski, stilistiski pilnvērtīgu tekstu, kas rakstu formā atbilst ortogrāfijas un interpunkcijas normām.

Nozīmīgs SR veids ir jaunrade, kas īstenojas eksāmenā kā zināšanu, izpratnes un prasmju kombinācija. Šajā sasniedzamo rezultātu veidā tiek pārbaudīta gan skolēna izpratne par teksta veidošanas strukturālajiem, mākslinieciskajiem, stilistiskajiem nosacījumiem, gan arī prasme veidot strukturāli un kompozicionāli pārdomātu, viendabīgu tekstu un izvēlēties stilistiski iederīgus un iedarbīgus izteiksmes līdzekļus, nebaidoties eksperimentēt un piedāvāt oriģinālus risinājumus, iekļaujot tekstā patstāvīgus spriedumus.

Īpašs SR veids ir ieradumi. Tā kā ieradumu vērtēšanai nozīmīgi ir novērot skolēna darbību ilgākā laikposmā, eksāmenā ieradumi netiek novērtēti tiešā veidā. Tomēr mācību procesā mērķtiecīgi veidoti ieradumi nozīmīgi ietekmē skolēnu sniegumu eksāmenā, piemēram, skolēna spēja regulāri kontrolēt savas valodas kvalitāti un iederību noteiktā situācijā, kā arī ieradums stilizēt tekstu, izmantojot savdabīgus vārdus vai gramatiskos līdzekļus, apzinoties, ka valoda raksturo cilvēka identitāti, tādējādi skolēna ieradumus eksāmenā vērtē netieši, integrējot šo vērtējumu noteiktos prasmju kritērijos.

1. tabula. Sasniedzamo rezultātu veidi, grupas un to īpatsvars eksāmenā

Sasniedzamo rezultātu veids un grupa		Īpatsvars (%)
Zināšanas un izpratne	• Zina, izprot un raksturo dažādus latviešu valodas paveidus un funkcionālos stilus, tiem raksturīgās pazīmes un tipiskos izteiksmes līdzekļus, kā arī to mijiedarbību un izpausmi tekstā. • Zina, izprot, raksturo daudzveidīgus, nozīmīgus kultūras faktus (tekstus), kultūras zīmes un simbolus, kas raksturo dažādus kultūrvēsturiskos periodus un reģionus, raksturo to kontekstuālo nozīmi. • Izprot un raksturo sabiedrībā aktuālos diskursus par valodas un kultūras jautājumiem. • Izprot un raksturo teksta nolūku un iedarbīgumu, kā arī teksta struktūru un kompozīciju, žanriskās īpatnības. • Izprot un raksturo valodas līdzekļus, kas raksturīgi autora individuālajam stilam.	25
Prasmju grupas	Argumentēšana: • formulē skaidrus un precīzus apgalvojumus, kas pilnībā atbilst analizējamam tematam, pieteiktajai problēmai vai jautājumam un ir saistīti ar tekstu un kontekstu; • paskaidro un pierāda izteiktos apgalvojumus, izmantojot konkrētus faktus un piemērus; • formulē pamatotus, argumentētus secinājumus un spriež par tiem, regulējot savu lingvistisko uzvedību un ievērojot ētikas normas; • precīzi lieto jomas terminoloģiju.	40
Sasniedzamo rezultātu veids un grupa		Īpatsvars (%)
	Valodas kvalitāte: • veido tekstu, kurā vārdu krājums ir pārdomāts, daudzveidīgs, funkcionāli un semantiski prasmīgi izvēlēts; • veido pilnvērtīgu teksta gramatisko (morfoloģisko un sintaktisko) un ortogrāfisko noformējumu, kas atbilst komunikatīvajam nolūkam;	20

	• veido tekstu atbilstoši latviešu literārās valodas interpunkcijai.	
Zināšanu, izpratnes un prasmju kombinācija	Jaunrade: • radoši strukturē tekstu atbilstoši nolūkam, saturam un izvēlētajam žanra prasībām; • veido strukturāli un kompozicionāli pārdomātu, pabeigtu apjomam atbilstošu tekstu, kurā radoši izmantoti kompozīcijas paņēmieni, formas eksperimenti; • veido stilistiski pārdomātu tekstu, kurā īstenots viendabīgs autora individuālais stils, izvēlas stilistiski iederīgus mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus; • īsteno oriģinalitāti, radoši iekļaujot tekstā patstāvīgus spriedumus, kas atspoguļo personisko pieredzi.	15

2.2. Satura modulis

Eksāmena saturs ir organizēts saskaņā ar mācību satura būtiskākajiem pamatjēdzieniem jeb lielajām idejām, kas veido obligātā mācību satura strukturālo ietvaru. Valodu mācību jomas lielās idejas ir ietvars, kas akcentē valodas būtību, lingvistisko daudzveidību un saikni ar valodas lietotāja identitāti, savukārt kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas lielās idejas ir vērstas uz indivīda radošo izaugsmi un intelektuālās, estētiskās un emocionālās pieredzes veidošanu. Eksāmenā ir iekļauti šādi satura moduļa vienumi:

- dažādi latviešu valodas paveidi un funkcionālie stili, tiem raksturīgās pazīmes un tipiskie izteiksmes līdzekļi, kā arī to mijiedarbība un izpaušme tekstā;
- nozīmīgi kultūras fakti, laika un kultūras zīmes un simboli, kas raksturo dažādus kultūrvēsturiskos periodus un reģionus un apliecina skolēna kultūras pieredzi, to kontekstuālā nozīme, interpretācija un transformācija laikmetīgajā mākslā;
- sabiedrībā aktuālie diskursi par valodas un kultūras jautājumiem – tekstā pieteiktās tēmas izpratne, aktualitāte un problēma;
- teksta nolūks un iedarbīgums, kā arī teksta struktūra un kompozīcija, žanriskās īpatnības;
- valodas līdzekļi, kas raksturīgi autora individuālajam stilam.

Eksāmena saturs veidots, ņemot vērā vairākus mācību satura un pieejas akcentus.

- Eksāmena saturs veidots, integrējot tajā sasaisti ar vispārējās vidējās izglītības saturu kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā, proti, latviešu literatūras materiālu izmantošanu un analīzi. Skolēnam tiek piedāvāti dažādu funkcionālo stilu teksti, tomēr lielāks īpatsvars ir daiļliteratūras tekstu izvēlei, lai skolēns varētu labāk fokusēties uz aktuāliem kultūras, literatūras vai valodniecības procesiem, kā arī teksta tematu, nolūku, aktualitāti, mērķtiecīgi izvēlētajiem valodas līdzekļiem u. tml. Dažos uzdevumu nosacījumos ir iekļauti jautājumi, kas vidējās izglītības posmā tiek apgūti starpdisciplināri.

- Eksāmena saturiskais kopums tiek pārbaudīts kompleksi, to nodrošina uzdevumu nosacījumi, kā arī uzdevumu izpildē izvēlētie analīzes teksti, kuriem ir jābūt gan žanriski, gan stilistiski, gan saturiski, gan lingvistiski daudzveidīgiem.

2.3. Izziņas darbības līmenis

Skolēna zināšanas, prasmes un kompetences tiek vērtētas, izmantojot kognitīvās jeb izziņas darbības līmeņus atbilstoši *SOLO (Structure of Observed Learning Outcomes)* jeb novēroto mācīšanās rezultātu taksonomijai, kurā skolēna sniegums tiek raksturots, analizējot ideju jeb struktūrelementu skaitu un saišu kvalitāti starp šiem struktūrelementiem.

Eksāmena uzdevumu nosacījumos skolēnu izziņas darbības līmenis tiek pārbaudīts kompleksi. Eksāmena 1. daļā tiek pārbaudītas skolēna zināšanas un prasmes I (identificēšana, noteikšana), II (raksturošana, klasificēšana) un III (analizēšana, vērtēšana) izziņas darbības līmenī, savukārt 2. daļa ir vērsta uz III (analizēšana, vērtēšana) un IV (sintezēšana, pārradīšana) izziņas darbības līmeņa aktualizāciju, jo skolēns veido radošu tekstu rakstos, kurā īsteno saturisko struktūrelementu lietojumu paplašinātā abstrakcijā jaunā kontekstā.

3. Eksāmena darba uzbūve

Eksāmenam ir divas daļas:

1. daļa – zināšanas un teksta izpratne (rakstos),
2. daļa – tekstu analīze (rakstos).

2.tabula. Eksāmena daļās iegūstamais punktu skaits un īpatsvars

Daļa	Uzdevumu skaits	Maksimālais punktu skaits	Daļas īpatsvars (%)	Izpildes laiks (min)
1. daļa. Zināšanas un teksta izpratne	20	20	25	70*
2. daļa. Tekstu analīze	1	40x1,5=60	75	180
Kopā	21	80	100	240

* 60 minūtes testa veikšanai un 10 minūtes atbilžu lapas aizpildīšanai

Eksāmenam darbam ir viens variants.

1. daļa. Zināšanas un teksta izpratne

Eksāmena 1. daļā skolēnam tiek piedāvāti divi iepriekš nezināmi teksti vai to fragmenti (turpmāk – teksti). Tekstu apjoms ir 400–800 vārdu. Piedāvātie teksti ir tematiski saistīti, bet žanriski atšķirīgi, viens no piedāvātajiem tekstiem ir daiļliteratūras teksts. Piedāvātie tekstu komplekti var būt kompilēti žanriski dažādi, piemēram, 1) daiļliteratūras teksts un publicistikas teksts; 2) daiļliteratūras teksts un populārzinātnisks teksts; 3) daiļliteratūras teksts un recenzija u. tml.

Eksāmenā izmanto tekstu oriģinālus, kurus atbilstoši eksāmena nosacījumiem var īsināt, teksti pamatā ir rakstīti literārajā valodā un var ietvert dažādu nacionālās valodas paveidu pazīmes. Tekstos ir ietverti daudzveidīgi valodas līdzekļi, lai tos var analizēt gan no semantiskā, gan no strukturālā, gan no stilistiskā viedokļa. Teksti ir saistīti ar kādu kultūrai būtisku personību, laikmetu vai reģionu, par ko liecina tekstos identificējamās kultūras zīmes, artefakti, simboli, varoņi, ieradumi, rituāli u. tml., tajos pietiekami spilgti izpaužas autora individuālais stils dažādos valodas līmeņos.

Eksāmena 1. daļā skolēniem tiek piedāvāts viens tekstu fragmentu komplekts. 1. daļas sākumā katrs skolēns saņem tekstu fragmentu komplektu, kas ir izdrukāts uz A3 formāta lapas. Skolēnam tiek dots laiks iepazīties ar tekstu saturu un izpildīt 20 daudzizvēļu uzdevumus par piedāvātajiem tekstu fragmentiem un ar to saturu saistītu kontekstu. Daudzizvēļu uzdevumiem ir sagatavoti 4 atbilžu varianti, un skolēns atbilstoši katra uzdevuma nosacījumiem izvēlas, viņaprāt, pareizo atbildi. Katram uzdevumam ir tikai viena pareiza atbilde, par katru pareizu atbildi skolēns iegūst 1 punktu. Skolēns 60 minūtes strādā 1. daļas darba lapā un tekstu lapā, kurā drīkst veikt pierakstus vai pasvītrojuma u. c. piezīmes, ja tas ir nepieciešams.

1. daļas uzdevumos tiek iekļauti jautājumi par:

- tekstu fragmentos ietvertajiem latviešu valodas paveidiem un funkcionālajiem stiliem, tiem raksturīgajām pazīmēm un tipiskajiem izteiksmes līdzekļiem, kā arī to mijiedarbību un izpausmi tekstā;
- nozīmīgiem kultūras faktiem, laika un kultūras zīmēm un simboliem, kas ir gan minēti tekstu fragmentos, gan apliecina skolēna kultūras pieredzi un raksturo dažādus kultūrvēsturiskos periodus un reģionus;
- sabiedrībā aktuāliem diskursiem – teksta fragmentos pieteiktās tēmas izpratni, aktualitāti un problēmām;
- teksta nolūku un iedarbīgumu, kā arī teksta struktūru un kompozīciju, žanriskajām īpatnībām;
- valodas līdzekļiem, kas raksturīgi autora individuālajam stilam.

Uzdevumu īpatsvars nav noteikts, tas ir atkarīgs no piedāvāto tekstu satura. 1. daļas uzdevumos pēc iespējas ir pārstāvēti visi iepriekš uzskaitītie satura vienumi vismaz vienā jautājumā.

1. daļas izpildes laiks ir 60 minūtes un 10 minūtes izvēlēto atbilžu atzīmēšanai atbilžu lapā.

Eksāmena 1. daļā tiek vērtēti šādi SR veidi:

- zināšanas un izpratne;
- argumentēšana.

2. daļa. Tekstu analīze

Skolēns salīdzina divus tekstus un raksta tekstu analīzi (apjoms – 500–600 vārdu). Tekstus skolēns ir iepazinis, pildot eksāmena 1. daļas uzdevumus.

Skolēnam ir pieejama tekstu lapa ar, iespējams, jau veiktiem pasvītrojumiem un/vai citiem izcēlumiem 1. daļas izpildes laikā un 1. daļas darba lapa, kurā skolēns veicis atbilžu izvēli piedāvātajos 20 uzdevumos, darba materiāla jeb uzmetuma lapa un 2. daļas tīrraksta lapa.

Analīzes tekstu var stilistiski un žanriski variēt, tomēr analīzes tekstam ir jābūt rakstītam literārajā valodā.

Rakstot tekstu analīzi, ir jāievēro tekstveides principi un tajā ir jāiekļauj noteiktie satura komponenti **šādā secībā**:

- tekstu saturs (temats, problēma, aktualitāte);
- kultūras konteksts (laika un kultūras zīmes, simboli);
- žanrs un teksta fragmenta kompozīcija;
- tekstu autoru valodas stila iezīmes analizējamajos tekstos.

Tekstu analīzes uzdevuma kopējais izpildes laiks ir 180 minūtes. Kad uzdevums ir izpildīts, skolēns saskaita vārdus savā tekstā un 2. daļas atbilžu lapā tam paredzētajā vietā ieraksta vārdu skaitu.

Eksāmena 2. daļā tiek vērtēti šādi SR veidi:

- zināšanas un izpratne;
- argumentēšana;
- valodas kvalitāte;
- jaunrade.

4. Nepieciešamo resursu nodrošinājums

Eksāmenam nav nepieciešams tehniskais nodrošinājums.

5. Vērtēšanas kārtība un kritēriji

Katra eksāmena daļa tiek vērtēta atsevišķi, izmantojot noteiktu punktu skaitu un katram uzdevumam pielāgotu snieguma līmeņu aprakstu, kas ir izstrādāts, pamatojoties uz mācību priekšmeta programmā iekļauto vispārīgo snieguma līmeņu aprakstu. Aprakstā strukturēti četri snieguma līmeņi: pirmajā līmenī skolēns spēj identificēt un raksturot prasītos saturiskos elementus katru atsevišķi vai daļu no tiem, neveidojot kopsakarības starp tiem; otrajā līmenī skolēns spēj identificēt, vispārināti un stereotipiski raksturot tipiskās satura elementu pazīmes, spēj tās grupēt un klasificēt; trešajā līmenī skolēns spēj analizēt un sintezēt dažādus satura elementus, kā arī spēj izvērtēt to lietderību un kontekstuālo iedarību; ceturtajā līmenī skolēns apzinās, izvērtē un interpretē satura elementus jaunā kontekstā, iesaistot radošu un oriģinālu pieeju, kā arī piedāvājot plašāku kontekstuālu skatījumu.

Katrai eksāmena daļai ir paredzēts noteikts punktu skaits, visu daļu kopējais maksimālais punktu skaits ir 80 punktu (2. tabula).

Skolēna snieguma rezultātus eksāmenā – iegūto punktu summu visā darbā, iegūto punktu summu katrā daļā un iegūto punktu summu pret noteiktu SR veidu vai grupu – izsaka procentuālajā novērtējumā.

1. daļā jeb zināšanu un teksta izpratnes daļā skolēns var iegūt 20 punktus, izvēloties vienu pareizo atbildi no piedāvātajām katrā uzdevumā un atzīmējot atbildes atbilžu lapā.

2. daļas jeb tekstu analīzes daļā vērtēšanai izmanto 10 vērtēšanas kritērijus (1.pielikums), ir dots papildu skaidrojums atsevišķā tabulā kritēriju “Vārdu krājums un stils”, “Gramatikas normas” un “Ortogrāfijas normas” kļūdu grupēšanai un vienotai vērtēšanai.

Atbilstoši Ministru kabineta 2019. gada 3. septembra noteikumu Nr. 416 “Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem” 21.¹ punktam – valsts pārbaudes darbā vērtējums nav iegūts, ja darba kopvērtējums ir mazāks nekā 20 procenti. 20% eksāmenā iekļauto testelementu reprezentē minimālo prasību kopumu atbilstoši padziļinātā kursa saturam, kas nozīmē, ka skolēnam eksāmena kopvērtējumā ir jāiegūst vismaz 12 punkti no 80 iespējamajiem. Lai iegūtu minimālo 20% vērtējumu eksāmenā, skolēnam 1. daļā jāizpilda testelementi, kas atbilst I un II izziņas darbības līmenim, bet 2.daļā jādemonstrē vismaz II līmeņa prasmes, piemēram, strukturēt tekstu un ievērot teksta stilu, salīdzināt tekstus, raksturojot kopīgās vai atšķirīgās tekstu pazīmes, formulēt savu viedokli rakstos vismaz 200 vārdu apjomā.

6. Palīglīdzekļi, kurus atļauts izmantot eksāmena laikā

Eksāmenā nav paredzēts izmantot palīglīdzekļus.

Darbs veicams ar tumši zilu vai melnu pildspalvu.

Eksāmena 1. un 2.daļas izpildes laikā tekstu lapā un 1.daļas darba lapā, kas nav jāiesniedz vērtēšanai, skolēns drīkst veikt pasvītrojuma vai citas piezīmes, izmantojot arī krāsu zīmuļus vai flomāsterus.

Ja darbā izmanto citātu, nepieciešams norādīt tā autoru.

Pie izglītojamiem un personām, kuras piedalās eksāmena nodrošināšanā, no brīža, kad viņiem ir pieejams eksāmena materiāls, līdz eksāmena norises beigām nedrīkst atrasties ierīces (planšetdators, piezīmjdators, viedtālrunis, viedpulkstenis u.c. saziņas un informācijas apmaiņas līdzekļi), kuras nav paredzētas Valsts pārbaudes darbu norises darbību laikos.

Pielikumi

1. pielikums 2. daļa (tekstveide) Tekstu analīze

Vērtēšanas kritēriji (40 punkti; iegūtajai punktu summai tiek piemērots koeficients, maksimālais punktu skaits 60 punkti)

1. Zināšanas un izpratne

Vērtēšanas kritērijs	Punkti			
1.1. Tekstu satura izpratne (temats, problēma, aktualitāte), tekstu salīdzināšana*	1 punkts Tekstu saturs nav izprasts vai izprasts virspusēji. Teksti analizēti atsevišķi.	2 punkti Tekstu saturs ir sašaurināts vai paplašināts. Teksti ir salīdzināti, nosauktas kopīgās vai atšķirīgās tekstu pazīmes.	3 punkti Tekstu saturs ir pietiekami raksturots. Teksti ir salīdzināti, raksturotas kopīgās un atšķirīgās tekstu pazīmes.	4 punkti Tekstu saturs ir izvērsti raksturots. Teksti ir salīdzināti, raksturotas un analizētas galvenās kopīgās un atšķirīgās tekstu pazīmes.
1.2. Kultūras konteksts (laika un kultūras zīmes, simboli)*	1 punkts Kultūras konteksts izprasts virspusēji. Nosaukts viens kultūras konteksta piemērs.	2 punkti Minēti atsevišķi kultūras konteksta piemēri.	3 punkti Nozīmīgākie kultūras konteksta piemēri ir nosaukti un raksturoti.	4 punkti Kultūras konteksta piemēri ir analizēti un novērtēti to nozīme teksta satura atklāsmē.
1.3. Žanrs un teksta fragmenta kompozīcija*	1 punkts Žanrs un vismaz viens kompozīcijas elements ir nosaukts.	2 punkti Žanrs ir nosaukts, minēti atsevišķi kompozīcijas elementi.	3 punkti Žanrs ir nosaukts un minētas galvenās pazīmes, tekstu kompozīcija ir raksturota.	4 punkti Žanrs ir nosaukts un raksturots, tekstu kompozīcija ir analizēta un novērtēta tās nozīme teksta satura atklāsmē.

Latviešu valoda un literatūra (augstākais mācību satura apguves līmenis)

Centralizētā eksāmena programma

2025./2026.m.g.

1.4. Autoru valodas stila iezīmes* (analīzei piedāvātajos tekstos/to fragmentos)	1 punkts Ir nosaukti izteiksmes līdzekļi, nav piemēru.	2 punkti Ir nosaukti izteiksmes līdzekļi, neprecīzi piemēri.	3 punkti Izteiksmes līdzekļi raksturoti ar precīziem piemēriem.	4 punkti Izteiksmes līdzekļi raksturoti ar precīziem piemēriem un novērtēta to nozīme teksta satura atklāsmē.
--	--	--	---	---

2. Argumentēšana

2.1. Argumentu (apgalvojums, pierādījums, secinājums) izvērsums*	1 punkts Argumenti pārsvarā balstīti uz neprecīziem faktiem, nav pamatojuma.	2 punkti Argumenti balstīti uz vispārīgiem faktiem, daļēji pamatoti.	3 punkti Argumenti balstīti precīzos faktos un ir pamatoti.	4 punkti Argumenti balstīti mērķtiecīgi izvēlētos un precīzos faktos, tie ir pārliecinoši pamatoti.
---	--	--	---	---

3. Tekstveide

3.1. Teksta struktūra un apjoms <i>Ja teksta apjoms ir mazāks par 250 vārdiem, darbs netiek vērtēts</i>	1 punkts Teksta struktūra nav ievērota, daļījums rindkopās neprecīzs un nepārdomāts un/vai teksta apjoms ir 250 – 300 vārdu (kritērijos gramatikas, ortogrāfijas un interpunkcijas normas kļūdu skaitu reizina ar 2).	2 punkti Teksta struktūra ievērota daļēji, daļījums rindkopās ir nepilnīgs – kāda rindkopa ir pārāk īsa vai pārāk izvērsta. Teksts daļēji atbilst prasītajam apjomam.	3 punkti Teksta struktūra ir loģiska, teksta daļas ir daļēji tematiski saistītas; ir ievērots daļījums rindkopās un teksta apjoms.	4 punkti Teksta struktūra ir loģiska, teksta daļas ir tematiski un mērķtiecīgi saistītas; ir ievērots daļījums rindkopās un teksta apjoms. <i>Pārsniegts apjoms neietekmē vērtējumu.</i>
---	--	--	--	--

4. Valodas kvalitāte

4.1. Vārdu krājums un stils*	1 punkts Vārdu krājums apgrūtinā teksta uztveri. Jomas termini nav lietoti.	2 punkti Vārdu krājumā ir vērojamas atsevišķas vārdu izvēles neprecizitātes, tās neapgrūtinā teksta uztveri. Jomas termini nav precīzi.	3 punkti Vārdu krājums ir pietiekams, ir ievērots vienots stils; izteiksmes līdzekļi ir stilistiski iederīgi. Jomas termini ir precīzi.	4 punkti Vārdu krājums ir funkcionāli un semantiski precīzs, izteiksmes līdzekļi ir mērķtiecīgi un iedarbīgi. Jomas termini ir precīzi.
-------------------------------------	--	--	--	--

Latviešu valoda un literatūra (augstākais mācību satura apguves līmenis)

Centralizētā eksāmena programma

2025./2026.m.g.

4.2. Gramatikas normas 11** un vairāk kļūdu – 0 punktu	1 punkts 7-10** kļūdas.	2 punkti 4-6 kļūdas.	3 punkti 1-3 kļūdas.	4 punkti Ievēroti vārdu veidošanas, vārdu formu, teikumu veidošanas, daļu attiecsmju nosacījumi. Nav kļūdu.
4.3. Ortogrāfijas normas 11** un vairāk kļūdu – 0 punktu	1 punkts 7-10** kļūdas.	2 punkti 4–6 kļūdas.	3 punkti 1–3 kļūdas.	4 punkti Nav kļūdu.
4.4. Interpunkcijas normas 11** un vairāk kļūdu – 0 punktu	1 punkts 7-10** kļūdas	2 punkti 4-6 kļūdas.	3 punkti 1-3 kļūdas.	4 punkti Nav kļūdu.

Atbildi nevērtē, ja

- uzdevums nav izpildīts (analizēts tikai viens teksts; ir pārstāstīts teksta(-u) saturs; nav ievēroti tekstveides principi; **teksta apjoms līdz 250 vārdiem**);
- darbs nav salasāms;
- darbā vērojamas plaģiāta pazīmes;
- darbā ir lasāmi cilvēka cieņu aizskaroši izteikumi.

***0 punktu**, ja konkrētais kritērijs nav novērtējams.

Vārdu krājuma un stila, gramatikas un ortogrāfijas kļūdu veidi (tabula pielikumā).

Vārdu krājuma un stila kļūdu veidi	Gramatikas kļūdu veidi	Ortogrāfijas kļūdu veidi
- Vārda neizpratne/neatbilstošas vārds. - Neatbilstošs tās pašas vārdšķiras vārds. - Kalkēts vārds. - Vārds svešvalodā. - Liekvārdība, vienas saknes vārdu pārmērīgs atkārtojums. - Valodas stilam neatbilstošs vārds. - Neloģiski izteikumi, saturiski neloģisks teikums.	- Neprecīzi piedēkļi/priedēkļi. - Salīdzinājuma formu nepareizs lietojums. - Nenoteiktās/noteiktās galotnes nepareizs lietojums. - Neprecīzs locījums/skaitlis/dzimte. - Darbības vārda formu neprecīzs lietojums. - Vārdu formveidošanas kļūdas. - Kļūdas prievārdu, saikļu lietošanā (ka/kad; jeb). - Nepamatota personas un laiku maiņa. - Nepamatoti izlaists vārds teikumā. - Nepamatoti atdalīti un nepareizi novietoti palīgteikumi, kļūdas sintaktisko saistījumu izveidē. - Nepilnīgi, nepabeigti teikumi, neloģiska vārdu secība teikumā.	- Nav ievērota latviešu valodas vārdu pareizrakstība (īso un garo patskaņu, divskaņu pareizrakstība vārdos un vārdformās, pareizs līdzskaņu lietojums vārdu saknē, galotnē un vārdformās, piedēkļu un priedēkļu lietojums vārdos un vārdformās, diakritiskās zīmes trūkums). - Nav ievēroti literārās valodas vēsturisko miju nosacījumi. - Kopā/šķirti rakstāmi vārdi. - Lielo sākumburtu lietošana saliktajos nosaukumos, īpašvārdu rakstība. - Svešvārdu pareizrakstība, cittautu īpašvārdu atveide. - Vārdu saīsināšana. - Vārdu dalīšana pārņemšanai jaunā rindā. - Neuzmanības kļūdas (izlaisti/lieki/pārstatīti burti, trūkst galotnes utt.). - Latviešu valodas alfabētam neatbilstošu burtu lietojums.